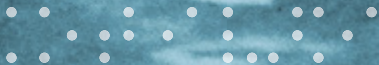

TOMMI KINNUNEN

Lopotti

Tommi Kinnunen

LOPOTTI

Romaani

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© TOMMI KINNUNEN JA WSOY 2016

ISBN 978-951-0-41534-4

PAINETTU EU:SSA

*Isälle, jolta perin uteliaisuutta,
ja äidille, jolta yhä yritän oppia kärsivällisyyttä.*

ME TUNNEMME toisemme, vaikka sinä olet siellä sisällä ja minä täällä äitisi vatsan ulkopuolella. Minä olen se, joka on laulanut sinulle. Se joka kysyy äidiltäsi luvan saada kokeilla ja koskettaa, silittää sitä, mitä ajattelen otsaksesi. Rakastan sinua, vaikka en vielä ole edes nähnyt.

Sinä tulet tuntemaan minut nimellä isä. On minulla omakin nimi, mutta sitä et tarvitse koskaan, sillä sinua varten opettelen tämän uuden nimen. Sinun tarvitsee vain huutaa apuun isää, ja silloin kaikista maailman ihmisistä juuri minä kuulen huutosi ja juoksen heti viereesi. Lupaathan aina tulla syliin, jos on hätä? Minä lohdutan, jos saat haavan tai kaadut. Isät karkottavat kaiken pahan. Isät tuovat turvaa.

Tulethan syliin silloinkin, kun kaikki on hyvin? Istutaan yhdessä ja iloitaan silloin, kun kesäilta on kaunis tai jos historiankokeista tulee kymppi. Uskallathan kertoa minulle, kun sinä rakastut? Silloin vastaan, että rakastuminen on helppoa, mutta rakastaminen vaatii enemmän työtä. Paljon muitakin neuvoja minulla olisi, mutta en tiedä, teetkö niillä mitään. Oma elämä ei aina mene niin linjakkaasti, että sen pohjalta kannattaisi piirtää toiselle karttaa. Mutta sen lupaan, että mikä vain mieltäsi varjostaakin, haluan etsiä siihen ratkaisun yhdessä kanssasi. Sellaista asiaa ei olekaan, mitä et voisi minulle kertoa. Minä haluan kuulla kaikki sinun sanasi. En koskaan

hylkää sinua, en lakkaa olemasta isä. Olen turvanasi kuolemani päivään asti, senkin yli.

Kirjoitan tätä kirjettä äidiltäsi salaa, sillä muuten minua kutsuttaisiin tunteelliseksi hölmöksi. Laitan tämän kuoreen ja päälle ne nimet, jotka ajattelimme sinulle antaa. En tiedä, säilyykö tämä siihen, kunnes osaat lukea. Ehkä kaikki jää hyväksi ajatukseksi, kenties unohdan tämän itse ja paperi katoaa elämän muuttokuormiin. Voimemehan antaa sinulle jonkin muun nimen ja ajoittain ihmettelimme, kenen tuntemattoman postia kodistamme löytyy. Mutta kaikki voi myös mennä hyvin: ehkä kuori säilyy kirjahyllyn kirjojen välissä ja törmää siihen joskus vanhempana. Ehkä näitä kirjeitä on siihen mennessä kirjoitettu kymmeniä. Kenties annan sinulle jokaisena syntymäpäivänäsi uuden kirjeen. Meillä on vuosia ja vuosikymmeniä aikaa opetella toisiamme.

Tulisitpa sinä jo pian. Sinua varten on odottamassa leluja ja vaatteita. Sinua varten on paikka minun vieressäni.

Isä

ENSIMMÄINEN OSA

Kartanon varhaisemmat vaiheet

JOTKUT VÄITTÄVÄT, että Kusikosken kartano sai nimensä kellertävään sävyissä kuohuvasta humuspitoisesta koskesta. Toisten mukaan kosken pitkä putousmatka suppilomaiseen kanjoniin ja etenkin siitä syntyvä ääni oli tärkein nimeämisperuste. Se kun muistuttaa puolihuolimattomasti keskelle pottaa päästettävää matalaa ja katkonaista virtsasuibkua. Nämä eivät silti kumpikaan ole syitä kartanon nimeämiseen, sillä – toisin kuin kansa luulee – koski sai nimensä kartanosta, ei päinvastoin.

Elokuussa armon vuonna 1778 Ruotsin kuningas oli tehnyt saman tempauksen kuin aiemmin häntä jokainen sveain, gööttein ja vendein kuningas aina ikimuistosiin aikoihin asti: julistanut sodan Venäjää vastaan. Sotatoimet sujuivat kuten kuului; upseeristo oli laivattu Tukholmasta Turkuun niin kuin ennenkin, Hämeen ja Savon sydänmailta oli tavanomaiseen tapaan suoritettu pakkoväennosto. Venäjälle oli hyökätty, turpiin oli saatu ja perääntynyt takaisin Turkuun asti. Kuten jokainen suomalainen tiesi, seuraavaksi oli upseerien tarkoitus nousta laivaan ja purjehtia takaisin läntiseen pääkaupunkiin. Itäinen maakunta miehittäisiin määrää-

mättömäksi ajaksi, kunnes jossakin kohtaa rauhanneuvotteluiden tuloksena Venäjä liittäisi itseensä sopivaksi katsomansa osan itäistä Suomea. Laivaan nousun aikana kenttävääpelit pohtisivat, miksi tätä aikaa tulisi kutsua. Isoviha oli ollut, samoin pikkuviha. Jälki- ja jatkoviha kuulostivat typeriltä, keskiviha olisi pitänyt käyttää jo aiemmin.

Adjutanttiensa ympäröimä kuningas katseli upseeriston pakkautumista laivaan Pikisaaren hyhmeisiltä kallioilta. Alhaalla laiturilla upseerit jonottivat vuoroaan soutuveneisiin sotilasarvonsa mukaisessa järjestyksessä. Pahasti silpoutuneita ei heidän joukossaan näkynyt, tietenkään, sillä vammautuminen oli miehistön tehtävä. Rivisotilaat saapuisivat perille vasta jälkijoukoissa kolmen päivän kuluttua, jolloin upseeristo olisi seilannut jo hyvän matkaa Kastelholman taakse, kenties Märketinkin ohi.

– Täytyisi nousta laivaan, Ers Majestät.

Palveluspoika puhui yllättävän hyvää ruotsia, vaikka vaalea harjastukka ja talven yli selvinnyttä perunaa muistuttava nenä paljastivat hänet välittömästi suomalaisiksi.

– Vi tackar.

Matka alas oli pitkä ja kallion sammalet olivat imeneet itsensä vedestä kylläisiksi. Kuningasta nauratti. Juuri ennen laiturille pääsemistään hän päätti vielä keventää rakkooaan. Hän ei tahtonut paljastaa valtikkaansa suoraan upseeriston suuntaan, ei niinkään sopivaisuussyistä sillä hallitsijat olivat sellaisen yläpuolella, vaan siksi että navakka lounaistuuli olisi painanut nesteen suoraan sieville gobeliinikankaisille kengille. Siksi hän käänsi selkänsä upseereille ja katseli suoraan rahvasta kaivaessaan esille sen, mitä juorujen mukaan ei ollut kuningattarelle kertaakaan vilautettu. Palvelus-

poika kääntyi pois päin nähdessään majesteetin aikeet, mutta ei kuitenkaan uskaltanut väistyä. Kuningas katseli edessään seisovaa poikaa, painoi lantiotaan eteenpäin ja yritti saada suihkun yltämään fennin vasempaan pieksuun.

Kuningas koki olevansa tasalaatuinen helmi maan hallitsijoiden muodostamassa pitkässä ketjussa. Asiat menivät kuten niiden täytyikin mennä. Ilo pulppusi häneen alavatsasta tai tyhjentyvästä rakosta. Tämä hetki täytyisi saada tallennettua. Sotarekistä pitäisi jättää pysyväinen muisto.

– Hei nulikka, hän huikkasi. – Hören mina ord. Sinusta tehdään nyt paroni.

Palveluspoika ei uskaltanut vastata, mutta asennon muutokset paljasti, että hän kuunteli.

– Calle katsoo sinulle läänitykseksi jonkin sopivan metsän tai vuoren.

Yksi adjutanteista nyökkäsi vakavana. Tälle voisi antaa kaukaa pohjoisesta aina Tavastehusin takaa niin paljon suota ja tunturia, kuin minkä verran se jaksaisi viikossa hevosella ratsastaa. Tilaa tässä pimeässä maassa riitti.

Poika tuijotti märkiä jalkojansa. Kuningas ei ollut enää nuori. Hän kaipasi aikaa, jolloin osasi virtsata hankeen yhtä kauniin nimikirjoituksen kuin kirjoittaa käsin. Jos ennen suihku olikin tehnyt hankeen floretin kaltaisia tiukkareunaisia pistoja, nyt virtaus muistutti Drottningholmin linnan leveintä suihkulähdettä. Majesteetti nyttytti lantiotaan ja tiiristi ulos viimeisiä pisaroita.

– Mietit sitten kartanollesi jonkin sopivan kuninkaasta kertovan nimen.

Maan päällä paikka yksi on

ÄITI TARTTUU minua kainaloista, nostaa korkealle ja laskee sitten alas, aika syvälle.

– Koetapa istua siinä.

Kenkä kopsahtaa pohjaan, joka kumahtaa ontosti kuin tynnyri. En ymmärrä, missä olen. Tila kuulostaa kapealta. Tunnustelen ympäriltäni ja yllän toisella kädellä reunaan. Se tuntuu viileältä, melkein kylmältä. Äidin ääni kuuluu ylhäältä ja kaikuu vähän.

– Helena, ota Johannes syliin.

Äiti nostaa pikkuveljen eteeni, ja me istumme peräkkäin hajareisin. Laitan kädet Johanneksen ympärille, koska sitä pelottaa kaikki uusi. Kysyn äidiltä, missä me ollaan, mutta se ei vastaa. Mummun ääni kuuluu toiselta puolen. Se kertoo, että me ollaan nyt junanvaunussa, sellaisessa jolla kuljetetaan hiekkaa sakemannien sotaa varten rakentamalla rautatiellä. Että äiti halusi tulla ottamaan kuvan siitä, vaikka niin ei kuulemma saa tehdä.

Johannes kiemurtelee, mutta minä en irrota vaan hytkytän sitä ja sanon että höppänpöö, ja se rauhoittuu. Äiti on kiertänyt meidän taakse ja käskee olla liikkumatta. Se ottaa valokuvan. Äiti sanoo, että oudon kapeita nämä

kenttäradat, mutta mummu vastaa, että hyvin sotilaat näillä pärjää. Äidin ääneen tulee velmua ja se kysyy, saisiko tämän vaunun liikkeelle. Että voisi selkosilla meidänkin kakarat kerran sanoa olleensa junassa. Mummu nauraa ja sekin kulkee meidän taakse. Se sanoo, että sitä pitää köyhän aina pöljyyksiäkin yrittää. Mummu kävelee eri lailla. Kun äiti kulkee hiekalla tiukasti rip-rip-rip, niin mummu ontuu rip-riip-rip. Isä sanoo että Maria-mummu aristaa.

Mummun ja äidin hengitykset ovat vierekkäin.

- Oletko Lahja valmis? mummu kysyy.
- Olen, äiti vastaa.
- Sitten painetaan kuin vanha isäntä nuorta akkaansa.

Hiekka rahisee niiden jalkojen alla. Ne puhisevat molemmat. Äiti päästää outoa narisevaa ääntä, sen henki kulkee ja samaan aikaan se pidättää sitä. Ääni on samanlainen kuin isällä silloin, kun se lomilla kiskoi oman sängyn pois kamarista äidin sängyn vierestä. Yhtäkkiä me nytkähdämme eteenpäin, niin kuin silloin kun hevonen lähtee vetämään ja isä sanoo että pidä kiinni. Minä kerron Johannekselle, että me liikutaan, ettei se säikähtäisi. Se toistaa että 'iikkuu. Se ei osaa vielä kaikkia sanoja. Se kääntelee päätään, katselee.

Äitiä naurattaa. Mummukin räkättää.

– Olihan peräsuoli melkein tuuman verran ulkona, mutta viimeinpä lähti liikkeelle.

– Ette saa tuollaisia, äiti äsättää.

Silitän Johanneksen päätä ja kerron, että mummu on höpö. Veli tarttuu minun sormiini molemmilla käsillä

ja heiluttelee niitä. Äiti nauraa ja sanoo, että olen reipas kun pidän huolen ja että sitä varten isosiskoja on. Minä hoidan Johannesta ja Anna-sisko hoitaa minua. Käänän päätä taaksepäin ja kysyn, minne asti ne rautaiset tiet menee. Äiti vastaa että kai ne menee etelään asti, mutta ei ole varma. Se ei ole koskaan käynyt kuin Oulussa, mutta mummu on mennyt junan kyydillä silloin, kun oli kättilöiden koulussa isossa kivitalossa niin kaukana etelässä, että sen takana on vain meri. Siellä on erilaista kuin täällä, toisenlaisia puita ja kivisiä taloja.

Minä irrotan Johanneksesta, koska se pärjää, ja tunnustelen käsillä, mitä takana on. Kasa hiekkaa. Nojaan taakse ja laskeudun pitkälleni, mutta Johannes jää istumaan mekon helman päälle. Sivuseinä on viileä. Vaunun liikettä ei enää huomaa, se ei nyi eikä kisko. Aina välillä pohja tärähtää pikkuisen ja kuuluu kolahdus. Mummu kertoo, että sellainen on junan pyörien laulu.

Aurinko paistaa kasvoille. Avaan silmät ihan suuriksi. Välillä valo jää varjon taakse. Ne ovat puita. Isä on kertonut, että olen nähnyt vauvana vaikka mitä ennen kuin tulin kipeäksi, mutta minä en muista. Eikä isä ole enää kotona vaan sotimassa. Painan silmiäni peukaloilla. Se tuntuu kivalta. Tuuli humisee puissa. On sunnuntai.

Mummu laulaa junan kolahduksien tahtiin.

*Niin kauan minä ramppaan tämän kylän teitä
kuin kenkäni kannat kestää,
pussailen ketä minä tahdon
ja ämmät ne ei voi estää.*

Äiti ei tykkää mummun lauluista. Antaakaahan olla tuollaisten, se sanoo joka kerta.

– Minne me mennään, minä kysyn ja äiti vastaa että kotiin.

Mummu selittää, ettei tätä ole rakennettu vielä Lopottiin asti. Sakemannit ovat rakentaneet sotaa varten radan sisämaasta ja pian se yltyä kirkonkylään ja sitten Neuvostoliiton rajalle ja lopulta kiinni Muurmanskin rataaan. Mutta ei vielä, ja siksi tänne tultiin hevosella. Äiti sanoo jotakin mummulle. En kuule mitä, mutta sen äänessä ei ole enää naurua. Vauhti hiljentyy ja vaunu pysähtyy. Äiti kävelee meidän vierelle.

– Me ei asuta Lopotissa, äiti sanoo mummulle lujaa.

– Älähän nyt Lahja leikistä suutu, älä.

Äidin mielestä Lopotti alkaa vasta meidän aidan takaa ja siellä asuu ihan toisenlaisia ihmisiä kuin meillä. Mummun mielestä se on vain nimi. Yhtäkkiä Johannes tempaistaan minun sylistä. Minä säikähdän ja yritän pitää siitä kiinni, mutta äiti käskee irrottaa. Sen ääni on kylmä.

– Mitä sinä teet? mummu ihmettelee.

– Nyt lähdetään pois.

Minä en halua lähteä, vaan mennä junalla kotiin, mutta mummu nostaa minut kainaloista ja laskee hiekalle. Maa viettää vaunusta poispäin. On vaikea seistä ja otan rautakyljystä tukea.

– Mitä se on se Lopotti? minä kysyn mutta kukaan ei kerro.

Mummu tarttuu kädestä.

– Lähdetään mekin Helena kotiin. Jos vaikka isäsi olisi päässyt lomille.

Minä kokeilen kulkea rinnettä ylempi jalka koukussa. Mummu aristaa edeltä. Se huutaa äidin perään, että mitä se aina jaksaa kiusaantua ikivanhoista paikannimistä.

– Ja ei kai siellä Lopotissa asu muita huonomaineisia naisia kuin me kaksi.

Äiti ei vastaa. Mummua naurattaa.

Ken untani häiritä uskaltaa

ÄITI HAKKAA isän kamarin ovea ja huutaa, että se arvaa kaiken. Se kysyy, miksi isä ei suostu puhumaan.

Minä makaan sängyssä ja laitan sormet korviin, mutta äidin ääni kuuluu silti. Se käyttää isoja sanoja, jotka kimpoilevat seinien kautta kuin pallot ja osuvat salista tänne asti. Eikö mummu huomaa vai onko se haettu syrjäkylille lapsenpäästöön? Usein näinä iltoina se tulee omasta kamarista ja sanoo että olkaapa hiljaa ja että ei tuommoisia ääneen. Painan korvalehtiä molemmin kämmenin tiukasti päätä vasten. En enää erota sanoja, vain äänen.

Tällaisina öinä lattialainen tulee heti kun nukahtaa. Jos silloin kävelee, lattia alkaa viettää alaspäin. Jos kääntyy pakoon, alamäki onkin siellä. Voi yrittää mennä ensin lipastolle tai sitten ikkunalle päin, mutta se ei auta, sillä lattialankut nousevat kaikkialla pystyyn. Minne tahansa kulkee, valuu alas kuin hautaan. Se on syvä kuoppa, jonne pannaan sodassa kuolleet ja pommien tappamat lapset. Sinne voi pudota. Vaikka yrittäisi pitää kiinni maton reunasta, luisuu tyhjyyteen, joka on kylmää ja josta kuuluu sellaista matalaa ääntä, joka ei ole ihmisen eikä kissan eikä koiran eikä minkään muun eläimen.

Yritän pitää korvat kiinni mutta silmät auki, etten nukahtaisi. Peitto on liian kuuma. Potkin sitä pois, mutta isä on taittanut sen jalkojen alle. Se aina peittelee meidät, kun on lomilla, vaikka kerroin että äiti osaa paremmin. Se kysyi, etkö sinä ole enää isän tyttö, ja minä sanoin että en vaan äidin. Pyydän isää kertomaan sodasta, mutta se sanoo joka kerta ei.

Tahdon jalat viileään ilmaan. Minun on pakko irrottaa kädet korvilta ja antaa äänien tulla. Äiti käskää isää avaamaan. Ylhäältä vinttikamarista kuuluu Anna-siskon askeleet. Sen huoneeseen mennään portaita ulkokautta, mutta niitä ei saa nousta yksin. Annakaan ei saa unta. Kiskon peiton pois jalkojen alta. Käännyin ja painan toisen korvan tyynyyn. Lattialainen on lähellä.

Johanneksen sängyn pohjalaudat natisevat. Nostan päätä ja kuuntelen. Se itkee hiljaa. Huudan sen nimeä ja nyyhkytys lakkaa.

– Tule tänne! minä kuiskaan.

Se ei vastaa.

– Juokse äkkiä ennen kuin lattialainen tulee!

Salissa äiti ulvoo kuin koira. Johannes vastaa, että ei tule. Se vetää henkeä sanojen välissä.

– Juokse vaan, minä houkuttelen, ja sänky nitisee kun se nousee.

Yhtäkkiä kuulen äidin huudon takaa liikkeen, tumman ja kylmän. Lattialankut alkavat täristä. Käsken Johannesta tulemaan nopeasti. Se loikkaa sängystä ja rynnäköi minua kohti. Ehtiikö se? Kuuntelen, missä kohtaa se on. Nyt se on päässyt matolle, nyt tullut maton yli.

– Juokse! Varo lattialaista!

Minä huudan, ja se juoksee ja itkee ja juoksee. Paljaat jalat läpsyvät lattiaa vasten, lankut kolisevat. Se tarttuu sängyn laitaan, ja autan sitä nousemaan ylös. Kyynärpää osuu minua silmäkulmaan. Se sattuu, mutta en toru, koska se oli vahinko. Kylmä ääni tasaantuu, sen etupuolella äiti itkee isoon ääneen.

Minä silitän Johanneksen päätä. Se puristaa nallea rintaansa vasten eikä saa itkua poikki. Etsin kainalon ja kutitan, mutta sitä ei naurata. Salissa äiti on hiljaa, mutta isä puhuu. En erota mitä se sanoo. Se ei koskaan huuda. Johannes kiemurtelee. Laskeudun sen viereen maate.

– Se meni pois. Ei tarvitse pelätä enää.

Pyyhin siltä itkua ja silitän päätä. Isosisko pitää huolta. Nousen istumaan ja puhallan sen mahaan pärinää, mutta se vaan nyyhkii.

– Parkumatti, sanon sille.

Tiedän, mitä Johannes tarvitsee. Nousen istumaan sängyllä ja kuuntelen taloa. Anna ei kävele enää, äiti selittää jotakin matalalla äänellä, nopeasti. Lattia ei tärise, mutta tiedän, että lankkujen alla ui viileäihoinen olento. Se pitää käsiä yhdessä pään edessä ja potkii jaloilla samalla tavalla kuin isä näytti, miten sammakko tekee vedessä. Se kuuntelee lautojen raoista ja seuraa kamarista toiseen seinien alta. Silti minä kierähdän Johanneksen yli ja lasken jalat ihan hiljaa alas. Pidän molemmilla käsillä kiinni sängyn reunasta ja tunnustelen, keinuvatko lattiat jo. Käsken Johannesta odottamaan ihan hiljaa paikallaan.

– Ei saa lähteä perään. Nyt on oltava reipas.

Seuraan sängyn reunaa ja kävelen kohti lipastoa. Etsin kädellä sen reunaa. Saan siitä kiinni ja irrotan sän-

gystä, jatkan eteenpäin. Kuljen varovasti. Lattianalainen ui jossakin toisessa huoneessa. Pääsen ovelle ja avaan sen, kuuntelen. Äidin ääni on käheä. Se puhuu aikuisten sanoja, joita lapset ei saa käyttää. Jos sellaisia edes kuulee, pitää kääntyä ja mennä pois. Laskeudun alas ja konttaan sohvan takaa. Johannes sanoi eilen, että se oli hyvä piilo. Mummu kysyilee minulta aina, missä huoneessa mikäkin tavara on ja missä paikassa. Siksi osaan jo ulkoa kaikki huoneet ja niiden sisällön.

Seuraan maton reunaa salia eteenpäin. Isä sanoo äidille jotakin, mutta minä en halua kuunnella. Lattialaudat tärisyvät. Niiden alla ui olento, jolla ei ole rajoja. Pysähdyn paikalleni ja pidätän hengitystä. Kuuntelen. Se ui ohi. Äiti nauraa itsekseen, mutta se ei ole iloinen.

– Sinä et enää koske minuun.

Isä on ihan hiljaa.

Käännyn maton kulmalta pianon luo. Isä soitti sitä aina ennen, mutta nykyään se sanoo, ettei huvita. Tästä ei ole enää pitkä matka liinavaatekaapille. Nousen, otan pari askelta ja tunnustelen reittiä. Nyt ei saa tiputtaa mitään, ei kaataa. Osun kukkapylvääseen, mutta se vain heilahtaa eikä päästä ääntä. Se oli ennen keskellä huonetta mutta mummu siirsi sen seinän viereen, etten törmäisi. Käännyn ja löydän oikealla kädellä kaapin. Nousen sitä vasten ja etsin lukossa olevan avaimen. Se tuntuu viileältä. Väännän sitä ja saan vasemmanpuoleisen oven auki. Toinen hylly alhaalta päin. Painan käteni auringontuoksuisien lakanoiden väliin ja löydän sen. Johanneksen vanha tutti. Löysin sen viime viikolla. Äiti on laittanut sen talteen, tai mummu tai Anna.

»Minkä neuvon antaisin, nyt kun olet päättänyt alkaa rohkeaksi ja kulkea pystypäin? Tahtoisin sanoa, että elämä ei ole jatkuvaa taistelua päivästä toiseen eikä huominen eilisen kopio. On hyviä päiviä ja on huonoja. Ne pitää molemmat tunnistaa ja pitää erillään kuten arki ja pyhä. Äläkä koskaan ala joksikin vain siksi, että joku toinen niin tahtoo.»

SELKOSTEN KYLÄN HELENA on vasta yhdeksän, kun hänet temmataan juuriltaan ja lähetetään yksin sokeainkoululuun viisikymmenluvun Helsinkiin. Vähitellen hän opettelee ison kaupungin tuoksut, äänet, askelmäärät ja tutustuu myös hierojaksi opiskelemaan Kariin.

Neljäkymmentä vuotta myöhemmin Helenan veljenpoika Tuomas muuttaa omasta halustaan etelän yliopistokaupunkiin. Tuomas tahtoo täyttää vaatimukset ja odotukset. Salaa hän haaveilee omasta perheestä. Etelässä hän myös tutustuu tätiinsä uudella tavalla.

Millaista on elää koko elämänsä sivullisena, toivoa että eräänä päivänä ihmiset eivät kiinnittäisi huomiota eroihin vaan yhtäläisyyksiin? *Lopotti* on vahva teos sivullisuudesta ja oman tien löytämisestä, halusta tulla isäksi sekä taidosta olla äiti.

#kirja WWW.KIRJA.FI	 9 789510 415344	
	84.2 ISBN 978-951-0-41534-4	